

nő intett neki. A másik asszony megértette a mozdulatot. Amikor fölmászott a priccse és elnyújtózkodott mellette, megkereste a kezét és há-lásan megszorította. A párnán közel került egymáshoz az arcuk, s a holland asszony úgy érezte, mondania kell valamit. De egy árva szót sem tudott oroszul. Halkan megkérdezte: Jézus Krisztus? Ó, mondta az orosz asszony, és megölelte. Ebben a pillanatban — tehetjük hozzá a tör-téntekhez —, a koncentrációs tábor kilátástalan nyomorában „csoda“ tör-tént: a szeretet nyelve hidat épített két ember között.

Lám, mindig a legegyszerűbb dolgok a valódi csodák. Az ismert tudós, Freud egy alkalommal állítólag azt mondta baráti társaságban: csoda, hogy drót nélkül telefonálhatunk, de még nagyobb csoda, hogy dróttal telefonálhatunk, és a legnagyobb csoda, hogy két ember a pusztá szó által is megértheti egymást! Igen, ha a szeretet szavával, a szeretet nyelvén folytatunk párbeszédet, hidakat építünk ember és ember között. „Nyelvében él a nemzet“ — tartja a közmondás s ehhez hozzáteszem: csak a szeretetet beszélve élhet az emberiség. Törekedjünk a szeretetre, hogy ez a csoda bennünk s közöttünk is végbemenjen! Ámen.

KOVÁCS ISTVÁN

ÖNZETLENÜL: „SEMMIÉRT — EGÉSZEN“!

Lk 9, 57

Az első tanítványok életében — éppúgy, mint a miénkben — voltak magasröptű, fennkölt pillanatok, amikor mondhatni szárnyalt a lélek, és voltak kiábrándítóan hétköznapi, földhözragadt alkalmak is, midőn szárnysegettnek bizonyult a lélek iménti szárnyalása. Mindig csodálkozó borzongással olvasom — és élem át — újra a tanítványi lélek sodró erejű megnyilatkozásairól szóló részeket a Bibliában. Ilyenek azok, amikor Jézus elhívja tanítványait. Közismert jelenetek ezek. Lényegük: Jézus felbukkan, megjelenik valahol a tanítvány életében, egyszerű munka-hétköznapijaiban, a halászbárka vagy a vámszedő-asztal közelében, és megszólítja — személyiségének valami ellenállhatatlanul lenyűgöző, mágneses vonzerejével elhívja — a leendő tanítványt: jer, és kövess engem! És a megszólított azonnal engedelmeskedik. Leteszi kezéből a munka eszközt, otthagyja a halászbárkát és a hálót, a vámszedő-asztalt és a hétköznapiakat; otthagyja apját, anyját, testvéreit, gyermekeit, házát, földjét. egész addigi életét, — egyszóval mindenét —, és követi Őt! Nem töpreng, nem kérdez, nem búcsúzik, nem temeti halottait: a Mester nyomába lép. Úgy, ahogy Jézus kéri: „aki kezét az ekeszarvára téve hátratekint, nem alkalmas Isten országára“ (Lk 9, 62). A tanítványi lélek magasröptű pillanatai ezek. Az élet nagy találkozásainak magasfeszültségű és mindig megrendítő alkalmai: beleborzong az ember, ha csak rágondol elbűvölő szépségükre.

Milyen mélypontok, mennyire röghöz kötött, közönséges pillanatok ezzel szemben azok, amikor megtorpan és kétségkedni kezd a tanít-

vány: Uram, követlek téged, de engedd meg, hogy előbb búcsút vegyek az otthoniaktól. (Lk 9, 61) Uram, követlek téged, de hadd temessem el előbb atyámat. (Lk 9, 59). Vagy amikor — később — elkezd számolgatni, méricskélni: lám, mi mindent elhagytam, feladtam érted, otthonomat és családomat, házamat és földemet, halászbarkám csöndjét és hétköznapijaim nyugalját, hogy kövessék téged. Mi lesz a jutalmam? Mit kapok én cserébe?!

Ahogy elbűvölt a tanítványi lélek iménti szárnyalása, úgy lehangol és visszaránt, idealizmust foszlat és kiábrándít ez utóbbi szárnyszegett-sége. Hisz sivár, szürke; nincs benne semmi, ami a hétköznapi „veréb-filozófiája“ fölé emelkedne. S ha úgy tetszik, mégis valami egyetemesen emberit fogalmaz meg, valami gyötrelmesen emberit a mindennapok szürke valóságából. Mert ki tagadhatná, hogy szinte egyetemes emberi jellemzőnk a „valamit-valamiért“ céltudatossága, kiszámítottsága? Az ember célratörő lény. Tudja, hogy miért tesz valamit. Tudja, hogy mit akar elérni, megvalósítani általa. Elveti a magot, mert kenyeret akar; fát ültet, mert gyümölcsre vágyik; könyvet nyomtat, iskolát épít, mert tudásra szomjazik, és nevelni akarja gyermekét; hajót tervez és épít, vagy repülőt és űrhajót, hogy vizeket szelhessen át, vagy a kéklő légeget. „Valamit — valamiért“ — sajátosan emberi vonás, tulajdonság ez. Valamit tesz az ember, mert kapni akar valamit. Egészen hétköznapi nyelven szólva olyan ez, mint az üzletkötés, a kereskedelem: adok valamit, — befektetek —, hogy kaphassak valamit, hogy megtérüljön a befektetésem. Kevesen tudnak tenni, adni valamit anélkül, hogy ne várjanak érte fizetséget, anélkül, hogy ne kérdeznék: mi lesz a jutalmam? Mit kapok cserébe?

Hogy a tanítványokból is kikiváncozik e kérdés? Talán nem is csoda. Ők is csak emberek. És jól látják — a Mesterrel járva —, hogy sokszor háládatlan a nép, hallják, amint Jézus is így szól: „A rókának oduja van, az ég madarának fészke, de az Emberfiának nincs hová lehajtania a fejét“ (Mt 8, 20). Tudják, hogy szidalmak és üldöztetések várnak rájuk. És kezdenek méricskélni ők is: lám, mi mindenünket elhagytuk érted, hogy kövessünk téged. Mi lesz a jutalmunk?

Megdöbbsent, mert így kimondva eszmélek rá: nem azért mennek Jézussal, mert szép a hivatás — „embereket halásztok“ —, mert elbűvölte, lenyűgözte őket a nehéz, de gyönyörűsége igá, hanem mennek, mert várnak valamit cserébe. Máris „benyújtanak a számlát“.

Meggyőződésem, hogy minden igazán nagy, jelentős és szép dolog úgy és akkor jött létre az emberiség történetében, amikor az ember tudott valamit teljes odaadással, egy szent célért való feltétlen és önzetlen lelkesezéssel tenni az életben. Minden számítgatás, minden „adok-kapok“ üzletkötésszerű méricskélés és haszonlesés nélkül: önzetlenül, — s a költővel szólva — „semmiért — egészen“.

Tinódi Lantos Sebastyén emlékét idézem: a 16. századi énekes-költő az ellenség perzselte hon végvárait járta, valami „szent megszállottsággal“. Kezében lant és toll. Ment, hogy csüggedt végvári vitézekbe új erőt öntsön. Dalolt, az egri hősök példáját idézte; a helytállás, a hazaszeretet eszményeit vitte a csüggedt, megfáradt harcosokhoz, hogy új erőre kapjanak, hogy bátorságot öntsön a veszélyben élők szívébe, erősítvén bennük a haza szent földjét védő lelket. Vártól-várig vándorolt, s nem félt, hogy a felperzselte haza úttalan útjain valahol kardélre

hányja az országot dúló ellenség. Miért tette? Miért kockáztatta életét szüntelen vándorúton, mindig ott dalolva-lelkesítve, ahol a legnagyobb szükség volt rá? Ülhetett volna biztonságban levő, jól védett várakban is, hogy „bőrét mentse“. A végvárak fősvény kapitányai sokszor egy kupa bort sem adtak, hogy szomját oltsa. Még ennyi fizetésre, jutalomra, elismerésre sem tellett. És mégis ment. Vitte valami szárnyaló lelkesedés, valami „szent megszállottság“, amelynek nem lehet ellenállni. Nem méricskélt, nem tartotta a markát, nem nyújtotta be a számlát. Még csak nem is kérdezte: mit kapok én? Mi lesz a jutalmam? Csak ment, és tette, amit tennie kellett!

Az 1848-as szabadságharc lánglelkű költője, Petőfi Sándor is otthagytott mindent, otthonát, szeretett fiatal feleségét, Júliát, boldogságát, gyermekét, és ment, hogy karddal és tollal kezében ifjú életének áldozatával áldozzon a szabadság oltárán. Ő sem tartotta a markát fizetségért, mint a zsoldoskatona, aki pénzért kockáztatja életét. Nem kérdezte soha: mit kapok én cserébe? Mi lesz a jutalmam? Egyszerűen csak: tette, amit tennie kellett. Nagyszerű költeményében így vall erről: „Mi lesz a díj? Vagy lesz-e díjam, / Nem kérdezem; / A legrosszabb rabszolga is kész / Fáradni, hogyha megfizetnek érte. / Én díjkívánatot, díj reménye nélkül / Fáradtam eddig és fáradok tovább is.“ (Az Apostol).

És hogy az időben közelebb jöjjünk, az oly fiatalon elpusztult orvosra, Kanabé Zoltánra emlékezem, aki a tavaszi jégzajlás idején a Duna egyik jégszigetéről a másikra ugrálva érte el a túlsó partot, hogy idejében kórházba vihesse életveszélyben forgó betegét, egy kisfiút. Nem kérdezte ő sem: mi lesz a jutalmam? Nem nyújtotta kezét a boríték után. Csak valami szárnyaló lelkesedéssel és szent hivatástudattal tette, amit tennie kellett.

És végül, ebben a kicsiny, csöndes egyházközségben is találtok példát: a templomépítő 18 éves gondnokét. Ő sem méricskélt. Nem kétségkedett és nem számítgatta a saját hasznát, hogy mit ad és mit kap érte cserébe. Pedig sok munkája, verítéke épülhetett e falakba. Mégsem kérdezte: mi lesz a jutalmam? Ő is csak tette, amit tennie kellett. Meggyőződésem, hogy anélkül nem épülhetett volna fel ez a nagyszerű épület.

Gondolkodtál-e valaha is el azon, hogy mi történt volna, ha ezek az önzetlen, önmagukat „semmiért-egészen“ is odaadó, nemegyszer feláldozó, lánglelkű emberek is elkezdtek volna hűvösen számítgatva méricskélni? Ha az „adok-kapok“ veréb-világnézet szemszögéből mérlegelve a dolgokat, megkérdezték volna: mit kapunk mi? És mi lenne, ha életünkben váratlanul kifognának ezek az önzetlen önfeláldozást ma is vállaló emberek? S ha gondoltál valaha is mindezekre, akkor tetted-e fel a kérdést, hogy te, — Jézust követő keresztény ember —, tudsz-e ilyen lenni? Egyáltalán, tudsz-e tenni még valamit is anélkül, hogy várnád érte a fizetséget? Anélkül, hogy kérdeznéd: mit kapok én? Mi lesz a jutalmam?

Szinte hallom a tétova, kissé csalódott és lemondó válaszod: hát, bizony nem tudok ilyen lenni. Avagy, nem könnyű dolog Tinódi Lantos Sebestyének, Petőfi Sándorok, Kanabé Zoltánok és 18 éves gondnokok lelkületét, hivatástudatát és önfeláldozását önzetlenül vállalni. Nem olyan könnyű dolog a Mester első elhívó szavára — jer, és kövess engem! — azonnal követni Őt.

De mégis — lehet. Te is lehetsz ilyen izzó hivatástudattal és szárnyaló lelkesedéssel élő önzetlen ember. Nem kell hozzá Lantos Sebestyénnek, Petőfi Sándornak, 18 éves gondnoknak — és ki tudja még milyen kimagasló egyéniségnek — lenned. Lehetsz ott, a magad egyszerű hétköznapijainak rendjén, az életnek azon a területén, ahová állított Isten: önzetlen áldozathozatalodról bizonyoságot tevő keresztény ember, Jézust követő tanítvány, aki meghozza a maga áldozatát embertársai és a reá számító közösségek felé, anélkül, hogy felhánytorgatná mindazt, amit önzetlenül kellett tennie. Anélkül, hogy kérdezné: mi lesz a jutalmam, mit kapok mindezért cserébe?

S itt, — tudom, érzem és átélem — belédhasít a döbbenet: hát tényleg nem kapunk semmit? Tényleg nem lesz semmi jutalmunk nemes idealizmusunk szárnyaló lelkesedéséért, önzetlen önfeláldozásunk nagyszerű tetteiért? Lám, Jézus ismeri az örök embert. Tudja, hogy lelke mélyén örökösen ott lapul ez a kérdés. Ismeri a legtittkoltabb méricskéléseket is. Ezért válaszol — az örök tanítványi kérdésre — csöndes, de határozott hangon így: Ti, akik követtek engem... s mindaz, aki elhagyja értem otthonát, testvéreit, nővéreit, atyját, anyját, feleségét, gyermekeit vagy földjét, százannyit kap, és örökségül kapja az örök életet.

Vajon mi az a százannyi? Nem kell sokáig töprengened rajta. A való élet szinte mindennap szállítja a példákat. Csak nem akarod észrevenni őket! Vajon nem ismeresz embereket, akiknek „mindenük megvan“, — nagyszerű házuk, ragyogó kocsijuk, ígéretes diplomájuk és felfelé ívelő pályájuk —, boldogok lehetnének, és mégis, valami fájdalmasan hiányzik életükből? Mert „mit érsz, ha az egész világot megnyered is, de lelkedben kárt vallsz?“ A lélek nyugalma, a szív békéje és boldogsága, ennek a vallomásnak a jutalma: Atyám, elvégeztem, amit reám bízál. Megtettem, amit tennem kellett. Önzetlenül, „semmiért-egészen“! Ez a Tinódi, Petőfi, Kanabé Zoltánok és 18 éves gondnokok sajátja.

De nem csak erről és nem csak ennyiről beszél Jézus. Szól ezenfelül a örökélet elnyeréséről is. Ezt kétféleképpen látom. Úgy, hogy tovább élsz az emberiség, a közösségek kollektív emlékezetében, amint Tinódi, Petőfi, s mindazok, akik tudtak másoknak is világítva „égni“, önzetlenül élni. És hiszem Jézussal, — e százannyin felül —, megrendítően szép hittel, hogy Isten ezen felül megjutalmazza azokat, akik Jézus örök hívásának engedelmeskedve tudnak hivatást megélni, küldetést betölteni a földi létben: önzetlenül, s ha kell „semmiért-egészen“!

Nézd: Jézus neked is int, s csengő szóval hív ma is: jer, kövess engem! Ne állj itt bénán, a világ zajától süket fülekkel, a gazdag ifjú tétova tehetetlenségével, hanem gyűljön ki benned is a Tinódi, Petőfi és 18 éves gondnokok önfeledten, önzetlenül izzó lelkesültsége, szent elhivatottsága, s lépj Jézus nyomába, légy igaz tanítvány!

Ne várd mindig, hogy más kezdje el. A hívás hozzánk szól. Hozzád, hozzám, kései tanítványokhoz. Mindenkihez. Ne mondd azt, hogy nem hallod a hívást. Mert ez a hívás, e mai napon, im hozzád is érkezett. Engedelmeskedj neki. Amen.